สยามรัฐ

Siam Rath
Circulation: 900,000
Ad Rate: 850

Section: First Section/บทนำ - สกู๊ป - การเมือง
วันที่: พุธ 1 กันยายน 2564
ปีที่: 72 **ฉบับที่:** 24626 **หน้า:** 2(กลาง)
Col.Inch: 147.93 **Ad Value:** 125,740.50 **PRValue (x3):** 377,221.50 **คลิป:** ขาว-ดำ
หัวข้อข่าว: สกู๊ปพิเศษ: การประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ ต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของ...

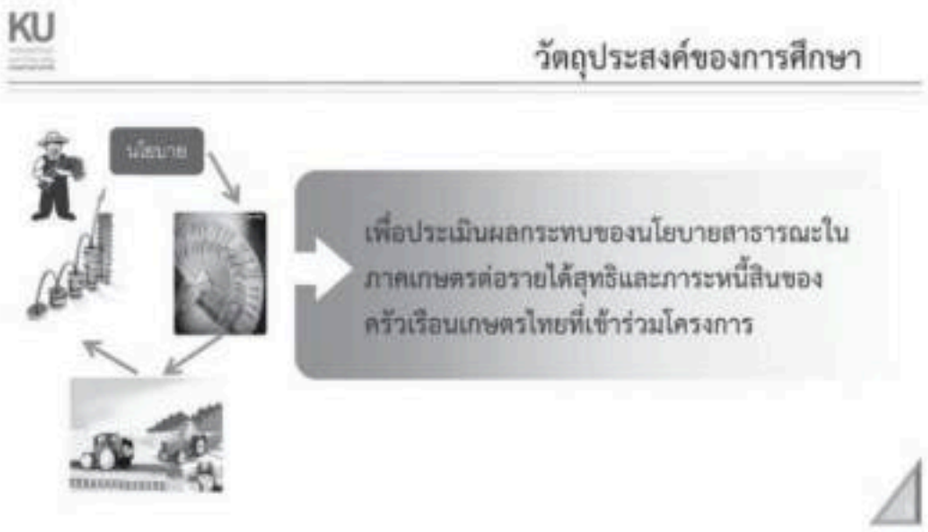

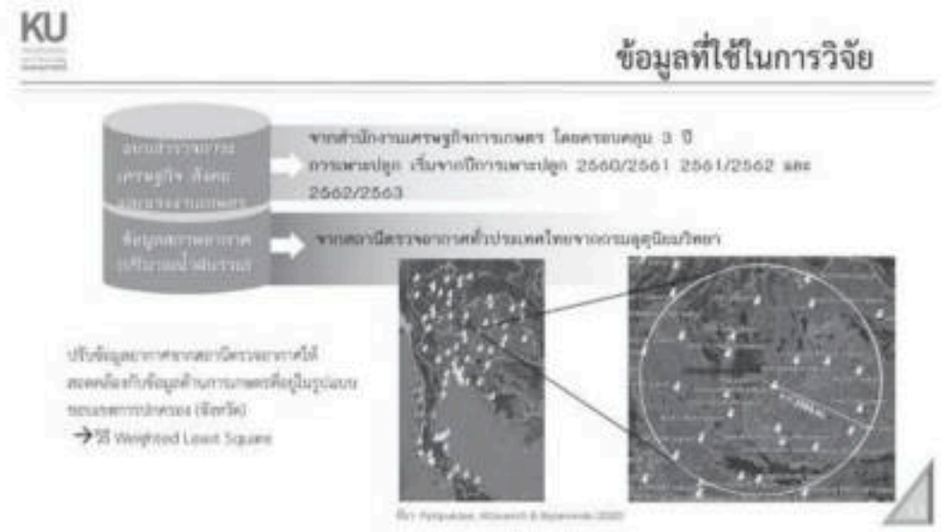

การประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ ต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไทย

สกู๊ปพิเศษ

รศ.ดร.วิษณุ อรรถวานิช
คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคเกษตรนับว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากต่อประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาภาคเกษตรได้เผชิญปัญหาความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในภาคเกษตรที่มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันอยู่ที่ 8.63% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเบื้องต้น ขณะที่มีการจ้างงานสูงถึง 12.62 ล้านคน คิดเป็น 34% ของกำลังแรงงานทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังอยู่ในฐานะยากจนเมื่อเทียบกับภาคเศรษฐกิจอื่น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของครัวเรือนเกษตร รัฐบาลไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ใช้นโยบายเกษตรในหลากหลายรูปแบบ อาทิ การแทรกแซงราคาตลาด การส่งเสริมการเรียนรู้การส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรเชิงพื้นที่ ส่งเสริมมาตรฐานสินค้าเกษตร เป็นต้น นโยบายต่างๆ ข้างต้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณในแต่ละปีจำนวนมากอย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยที่ทำการประเมินผลกระทบขั้นสูงต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของเกษตรกรตลอดจนความคุ้มค่าของการดำเนินนโยบายเหล่านี้ในภาคการเกษตรค่อนข้างน้อย นอกจากนั้น การศึกษาจากงานวิจัยก่อนหน้านี้อาจก่อให้เกิดปัญหา "ความเอนเอียงในการคัดเลือก" และเน้นประเมินผลกระทบเพียงนโยบายใดนโยบายหนึ่งเท่านั้น ขณะที่ครัวเรือนเกษตรมักเข้าร่วมมากกว่า 1 นโยบายในเวลาเดียวกัน

งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะในภาคการเกษตรต่อรายได้สุทธิและภาระหนี้สินของครัวเรือนเกษตรไทยที่เข้าร่วมโครงการ และต้องการสะท้อนความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณแผ่นดินที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยนโยบายเกษตรที่ได้ทำการประเมินประกอบด้วย 8 นโยบาย ได้แก่ 1. ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) 2. แปลงใหญ่ 3. การบริหารจัดการน้ำ 4. แผนการผลิตข้าวครบวงจร 5. Zoning by Agri-Map 6. ธนาคารสินค้าเกษตร 7. มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/ เกษตรอินทรีย์ และ 8. โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ การศึกษาครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้วิธีการประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะโดยใช้ค่าคะแนนความน่าจะเป็นของการเข้าร่วมโครงการ (Generalized Propensity Score) แบบตัวแปรหลายทางเลือก (Multi-Valued Treatment) ที่ได้นำเสนอโดย Cattaneo (2010) และ Cattaneo, Drukker, & Holland (2013) พร้อมทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และผู้แทนเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับนโยบายที่ศึกษา โดยได้ใช้ข้อมูลจากแบบสำรวจภาวะเศรษฐกิจ สังคม และแรงงานเกษตร ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยครอบคลุม 3 ปีการเพาะปลูก ได้แก่ปีเพาะปลูก 2560/2561 2561/2562 และ 2562/2563 และข้อมูลสภาพอากาศจากสถานีตรวจอากาศทั่วประเทศไทยจากกรมอุตุนิยมวิทยา โดยได้ทำการปรับข้อมูลอากาศจากสถานีตรวจอากาศให้สอดคล้องกับข้อมูลด้านการเกษตรที่อยู่ในรูปแบบขอบเขตการปกครองด้วยวิธี Weighted Least Square

โดยภาพรวมของข้อมูลที่ศึกษา พบว่า 79.29% ของครัวเรือนเกษตรเข้าร่วมอย่างน้อย 1 นโยบาย ครัวเรือนเกษตรจะเข้าร่วมเฉลี่ย 1.81 นโยบาย และร้อยละ 0.52 ของครัวเรือนเกษตรเข้าร่วมทั้ง 8 นโยบายในช่วงเวลาเดียวกัน โดยรูปแบบนโยบายที่ครัวเรือนเกษตรเข้าร่วมมากที่สุดในช่วงเวลาเดียวกัน 10 รูปแบบแรก ได้แก่ 1) แผนการผลิตข้าวครบวงจร 2) แผนการผลิตข้าวครบวงจรและการบริหารจัดการน้ำ 3) บริหารจัดการน้ำ 4) แผนการผลิตข้าวและแปลงใหญ่ 5)

iQNewsClip www.iqnewsclip.com
InfoQuest Limited | 888/178 Ploenchit Rd., 17th FL. Mahatun Plaza Bldg., Lumpini, Patumwan, Bangkok 10330
02-253-5000, 02-651-4700 02-253-5001, 02-651-4701 help@iqnewsclip.com

สยามรัฐ

Siam Rath
Circulation: 900,000
Ad Rate: 850

Section: First Section/บทนำ - สกู๊ป - การเมือง
วันที่: พุธ 1 กันยายน 2564
ปีที่: 72 **ฉบับที่:** 24626 **หน้า:** 2(กลาง)
Col.Inch: 147.93 **Ad Value:** 125,740.50 **PRValue (x3):** 377,221.50 **คลิป:** ขาว-ดำ
หัวข้อข่าว: สกู๊ปพิเศษ: การประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ ต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของ...

แผนการผลิตข้าวและ ศพก. 6) แผนการผลิตข้าวและเกษตรทฤษฎีใหม่ 7) แผนการผลิตข้าวและมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP และ เกษตรอินทรีย์ 8) แผนการผลิตข้าว มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/เกษตรอินทรีย์ และเกษตรทฤษฎีใหม่ 9) แผนการผลิตข้าวครบวงจร การบริหารจัดการน้ำ และ ศพก. 10) แผนการผลิตข้าวแปลงใหญ่ และการบริหารจัดการน้ำ จากข้อมูลเชิงประจักษ์ข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าครัวเรือนเกษตร 1 ครัวเรือนได้รับประโยชน์มากกว่า 1 นโยบาย ดังนั้น การประเมินผลกระทบของนโยบาย โดยพิจารณาเฉพาะนโยบายใดนโยบายหนึ่งเท่านั้น อาจทำให้ผลกระทบที่ประเมินได้ของนโยบายนั้น ไม่ใช่ผลกระทบนโยบายที่ต้องการประเมินอย่างแท้จริง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการแก้ปัญหาการประมาณค่าที่เกิดขึ้นซึ่งน่าจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่สะท้อนถึงการประเมินผลกระทบของนโยบายที่ใกล้เคียงกับค่าที่แท้จริงมากขึ้น

โดยผลการศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาผลกระทบผ่านรายได้ของครัวเรือนเกษตรซึ่งวัดผ่าน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ รายได้เกษตรทางตรง และรายได้เกษตรทางตรงต่อไร่ถือครอง โดยการพิจารณารายได้ในส่วนนี้จะไม่รวมเงินอุดหนุนที่ครัวเรือนเกษตรได้รับทั้งจากภาครัฐทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อให้สะท้อนรายได้ที่แท้จริงของเกษตรกรจากการผลิตทางการเกษตร งานศึกษาพบว่า นโยบายแปลงใหญ่ช่วยเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือนเกษตร 128,018 บาท/ครัวเรือน/ปี และนโยบายการบริหารจัดการน้ำช่วยเพิ่มรายได้ 397,793 บาท/ครัวเรือน/ปี ขณะที่นโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจรทำให้รายได้ครัวเรือนเกษตรลดลง 67,637 บาท/ครัวเรือน/ปี นโยบาย Zoning by Agri-Map ทำให้รายได้ครัวเรือนเกษตรลดลง 26,443 บาท/ครัวเรือน/ปี และนโยบายธนาคารสินค้าเกษตรทำให้รายได้ครัวเรือนเกษตรลดลง 237,759 บาท/ครัวเรือน/ปี ส่วนนโยบายอื่นๆ ที่เหลือพบว่าไม่ได้ทำให้รายได้ของครัวเรือนเกษตรเปลี่ยนแปลงเมื่อเทียบกับกรณีที่ไม่ได้เข้าร่วมนโยบาย เมื่อพิจารณารายได้เกษตรทางตรงต่อไร่ถือครอง พบว่า นโยบายการบริหารจัดการน้ำช่วยเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือนเกษตร 18,401 บาท/ไร่/ปี ขณะที่นโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจร ทำให้รายได้ครัวเรือนเกษตรลดลง 5,110 บาท/ไร่/ปี นโยบาย Zoning by Agri-Map ทำให้รายได้ครัวเรือนเกษตรลดลง 2,629 บาท/ไร่/ปี และนโยบายธนาคารสินค้าเกษตรทำให้รายได้ครัวเรือนเกษตรลดลง 20,382 บาท/ไร่/ปี โดยนโยบายอื่นๆ ที่เหลือไม่พบว่าทำให้รายได้/ไร่/ปีของครัวเรือนเกษตรเปลี่ยนแปลง

เมื่อพิจารณาผลกระทบผ่านต้นทุนการผลิตของครัวเรือนเกษตรซึ่งวัดผ่าน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรและต้นทุนการผลิตทางการเกษตรต่อไร่ถือครอง ผลการศึกษาพบว่า นโยบายแปลงใหญ่ทำให้ต้นทุนการผลิตของครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้น 107,255 บาท/ครัวเรือน/ปี นโยบายการบริหารจัดการน้ำทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น 219,458 บาท/ครัวเรือน/ปี และนโยบาย Zoning by Agri-Map เพิ่มต้นทุนการผลิต 278,962 บาท/ครัวเรือน/ปี ขณะที่นโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจรช่วยลดต้นทุนการผลิต 24,586 บาท/ครัวเรือน/ปี นโยบายธนาคารสินค้าเกษตรช่วยลดต้นทุนการผลิต 112,857 บาท/ครัวเรือน/ปี ส่วนนโยบายอื่นๆ ที่เหลือ ไม่พบว่าทำให้ต้นทุนการผลิตของครัวเรือนเกษตรเปลี่ยนแปลง และเมื่อพิจารณาต้นทุนการผลิตทางการเกษตรต่อไร่ถือครอง พบว่า นโยบายการบริหารจัดการน้ำทำให้ต้นทุนการผลิตของครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้น 8,053 บาท/ไร่/ปี ขณะที่นโยบายแปลงใหญ่ช่วยให้ต้นทุนการผลิตของครัวเรือนเกษตรลดลง 1,558 บาท/ไร่/ปี นโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจรช่วยต้นทุนการผลิต 1,986 บาท/ไร่/ปี นโยบาย Zoning by Agri-Map ช่วยลดต้นทุนการผลิต 845 บาท/ไร่/ปี และนโยบายธนาคารสินค้าเกษตรช่วยลดต้นทุนการผลิต 8,228 บาท/ไร่/ปี ส่วนนโยบายอื่นๆ ที่เหลือ ไม่พบว่าทำให้ต้นทุน/ไร่/ปีของครัวเรือนเกษตรเปลี่ยนแปลง

เพื่อประเมินมูลค่าผลประโยชน์สุทธิของนโยบายเกษตรทั้ง 8 นโยบาย การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการคำนวณรายได้สุทธิเกษตรทางตรงของครัวเรือนเกษตร (รายได้เกษตรทางตรงลบกับต้นทุนการผลิตทางการเกษตร) โดยผลการศึกษาพบว่า นโยบายการบริหารจัดการน้ำช่วยเพิ่มรายได้สุทธิเกษตรทางตรงให้กับครัวเรือนเกษตร 178,852 บาท/ครัวเรือน/ปี อย่างไรก็ตาม นโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจรกลับทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรงของครัวเรือนเกษตรลดลง 43,158 บาท/ครัวเรือน/ปี นโยบาย Zoning by Agri-Mapทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรงของครัวเรือนเกษตรลดลง 32,976 บาท/ครัวเรือน/ปี และนโยบายธนาคารสินค้าเกษตรทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรงของครัวเรือนเกษตรลดลง 125,568 บาท/ครัวเรือน/ปี ส่วนนโยบายอื่นๆ ที่เหลือ ไม่พบว่าทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรงของครัวเรือนเกษตรเปลี่ยนแปลง และเมื่อพิจารณาในมิติของรายได้สุทธิเกษตรทางตรงต่อไร่ถือครอง ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการบริหารจัดการน้ำช่วยเพิ่มรายได้สุทธิเกษตรทางตรง 10,365 บาท/ไร่/ปี ขณะที่นโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจรกลับทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรงของครัวเรือนเกษตรลดลง 3,133 บาท/ไร่/ปี นโยบาย Zoning by Agri-Map ทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรง 689 บาท/ไร่/ปี และนโยบายธนาคารสินค้าเกษตรทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรงลดลง 12,195 บาท/ไร่/ปี ส่วนนโยบายอื่นๆ ที่เหลือ ไม่พบว่าทำให้รายได้สุทธิเกษตรทางตรง/ไร่/ปีของครัวเรือนเกษตรเปลี่ยนแปลง

ท้ายสุด การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการประเมินผลกระทบของนโยบายเกษตรทั้ง 8 นโยบายต่อภาระหนี้สินของครัวเรือนเกษตร ซึ่งใช้ตัวชี้วัดภาระหนี้ของครัวเรือนเกษตรผ่านสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินรวมของครัวเรือนเกษตร โดยผลการศึกษาพบว่า มีเพียง นโยบาย Zoning by Agri-Map ที่สามารถช่วยลดสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินรวมของครัวเรือนเกษตรเท่ากับ -0.38 ขณะที่นโยบายธนาคารสินค้าเกษตรกลับทำให้สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินรวมของครัวเรือนเกษตรเพิ่มขึ้น 0.18 ส่วนนโยบายอื่นๆ ที่เหลือไม่พบว่าทำให้สัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินรวมของครัวเรือนเกษตรเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

ในขั้นตอนถัดไปการศึกษาได้ทำการประเมินมูลค่าผลประโยชน์ของนโยบายทั้ง 8 นโยบายที่ครัวเรือนเกษตรได้รับประโยชน์ โดยนำรายได้สุทธิคูณกับจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ได้รับประโยชน์จากนโยบาย ภายใต้ข้อสมมติว่าครัวเรือนเกษตรมีจำนวนเท่ากับ 8.06 ล้านครัวเรือน ซึ่งเป็นข้อมูลที่รายงานจากฐานข้อมูลFarmer One ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งมี 26.23% ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมดเข้าถึงนโยบาย เป็นเพียงนโยบายเดียวที่สร้างผลประโยชน์เชิงบวกจากทั้ง 8 นโยบายที่ได้ทำการศึกษา โดยสามารถสร้างมูลค่าผลประโยชน์เท่ากับ 378,221 ล้านบาท/ปี ซึ่งนับว่าคุ้มค่าเมื่อเทียบกับงบประมาณแผ่นดินที่ใช้จ่ายในแต่ละปีเฉลี่ย 60,742 ล้านบาท/ปี ขณะที่พบว่า 3 นโยบายกลับสร้างผลกระทบในเชิงลบและยังไม่คุ้มค่ากับการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินได้แก่ นโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจร นโยบาย Zoning by Agri-Map และนโยบายธนาคารสินค้าเกษตร โดยนโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจร ซึ่งมีครัวเรือนเกษตรที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายนี้จำนวน 3.497827 ล้านครัวเรือน ทำให้มูลค่าผลประโยชน์ติดลบ 150,959 ล้านบาท/ปี ส่วนนโยบาย Zoning by Agri-Map ที่มีครัวเรือนเกษตรเข้าร่วมประมาณ 1.80% ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ทำให้มูลค่าผลประโยชน์ติดลบ 4,785 ล้านบาท/ปี และนโยบายธนาคารสินค้าเกษตรที่มีครัวเรือนเกษตรเข้าร่วมประมาณ 4.129% ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ทำให้มูลค่าผลประโยชน์ติดลบ 41,790 ล้านบาท/ปี

เมื่อนำมูลค่าผลประโยชน์ของทั้ง 4 โครงการข้างต้นมารวมกัน ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 8 นโยบายเกษตรที่ศึกษาสร้างมูลค่าผลประโยชน์เท่ากับ 180,686.25 ล้านบาท/ปี และเมื่อนำมาหักลบกับงบประมาณที่ใช้จ่ายตลอด 3 ปี ของทั้ง 8 โครงการประมาณเฉลี่ย 73,779 ล้านบาท/ปี ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ทั้ง 8 นโยบายที่ศึกษาโดยภาพรวมสามารถสร้างมูลค่าผลประโยชน์สุทธิเชิงบวกรวม +106,908 ล้านบาท/ปี สะท้อนให้เห็นว่าโดยภาพรวมการใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่า อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเป็นรายนโยบายจะพบว่ามีเพียงนโยบายการบริหารจัดการน้ำเท่านั้นที่มีความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจกับงบประมาณที่ใช้จ่าย ขณะที่นโยบายที่เหลือพบว่า

iQNewsClip www.iqnewsclip.com
InfoQuest Limited | 888/178 Ploenchit Rd., 17th FL. Mahatun Plaza Bldg., Lumpini, Patumwan, Bangkok 10330
02-253-5000, 02-651-4700 02-253-5001, 02-651-4701 help@iqnewsclip.com

สยามรัฐ

Siam Rath
Circulation: 900,000
Ad Rate: 850

Section: First Section/บทนำ - สกู๊ป - การเมือง
วันที่: พุธ 1 กันยายน 2564
ปีที่: 72 **ฉบับที่:** 24626 **หน้า:** 2(กลาง)
Col.Inch: 147.93 **Ad Value:** 125,740.50 **PRValue (x3):** 377,221.50 **คลิป:** ขาว-ดำ
หัวข้อข่าว: สกู๊ปพิเศษ: การประเมินผลกระทบของนโยบายสาธารณะ ต่อความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของ...

ยังไม่มีความคุ้มค่ากับงบประมาณที่ใช้จ่าย และควรพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงให้มีความคุ้มค่ามากขึ้น นอกจากนั้น นโยบายเกษตรทั้ง 8 นโยบายพบว่ายังช่วยลดภาระหนี้สินของครัวเรือนเกษตรได้น้อยมากซึ่งควรปรับปรุงการดำเนินงานให้นโยบายสามารถช่วยลดภาระหนี้สินของครัวเรือนเกษตรได้เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับเกษตรกร โดยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญจากการศึกษาดังนี้

ข้อเสนอแนะโดยภาพรวม

ควรพิจารณาปรับเปลี่ยนนโยบายการให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าผ่านนโยบายต่างๆ ไปสู่การให้เงินช่วยเหลือแบบมีเงื่อนไข(Conditional Transfer) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนเพื่อยกระดับประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับเกษตรกร และยังสามารถประหยัดงบประมาณเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในอนาคตได้อีกด้วย

ควรสนับสนุนให้เกษตรกรเข้าอบรมรับความรู้เพิ่มเติมและฝึกปฏิบัติจริง พร้อมการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ได้วัดเพียงจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม เช่น ความรู้ด้านตลาด การปลูกพืชอื่นที่ใช้น้ำน้อยแทนข้าว การพัฒนาคุณภาพสินค้า และการใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ และเพื่อให้การขยายผลองค์ความรู้สามารถทำได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรพิจารณาขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่พร้อมกับงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ

ควรแนวทางดึงดูดแรงงานวัยหนุ่มสาวจนถึงวัยกลางคนที่มีศักยภาพให้หันมาทำเกษตรมากขึ้น อาทิ การให้เงินช่วยเหลือพร้อมหลักประกันความเสียหายของผลผลิตในช่วงต้นของการทำเกษตร สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และระบบพี่เลี้ยงที่คอยให้คำปรึกษาเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

ส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และสนับสนุน sharing economy ผ่านการส่งเสริมตลาดเช่าซื้อเครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น

เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมนโยบายเป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกร (ธ.ก.ส. สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร) การเพิ่มความเข้มแข็งและบทบาทให้กับสถาบันเกษตรกรน่าจะช่วยให้นโยบายต่างๆ ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับแต่ละนโยบาย ดังนี้

1.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายบริหารจัดการน้ำ

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรน้ำในการยกระดับสถานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ดังนั้น ควรมีสนับสนุนการขยายเขตชลประทาน และส่งเสริมการขยายแหล่งน้ำนอกเขตชลประทาน อาทิ การทำบ่อจิ๋ว

แม้ว่านโยบายการบริหารจัดการน้ำจะช่วยเพิ่มรายได้สุทธิ 10,365 บาท/ไร่/ปี แต่ยังพบว่ารายได้สุทธิ/ไร่/ปีอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับต่างประเทศ โดยเฉพาะในเขตชลประทาน ดังนั้น ควรหาแนวทางยกระดับประสิทธิภาพการผลิต และปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตใหม่ โดยเฉพาะการทำเกษตรผสมผสาน โดยงานศึกษาในอดีตพบว่าเกษตรผสมผสานหลายรูปแบบให้ผลตอบแทนสูงกว่าในระดับความเสี่ยงเดียวกับเกษตรเชิงเดี่ยว และเมื่อพิจารณาเฉพาะครัวเรือนที่ปลูกข้าวพบว่าการทำเกษตรแบบหลากหลายจะให้ผลตอบแทนต่อความเสี่ยงสูงกว่าการปลูกข้าวอย่างเดียวในเกือบทุกพื้นที่ โดยร้อยละ 92 การปลูกข้าวร่วมกับพืชหลักอื่นๆจะให้ผลตอบแทนที่ปรับด้วยความเสี่ยงสูงกว่าการปลูกข้าวเชิงเดี่ยว

2.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบาย ศพก. เน้นการฝึกฝนในภาคปฏิบัติให้มากขึ้น พร้อมการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ได้วัดเพียงจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม พิจารณาหาแนวทาง (อาทิ แรงจูงใจ) ให้เกษตรกรต้นแบบให้เวลากับการถ่ายทอดความรู้ พิจารณาปรับเปลี่ยนผู้นำเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ บูรณาการการจัดอบรมระหว่างหน่วยงานต่างๆ โดยคำนึงถึงความต้องการของพื้นที่

3.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายแปลงใหญ่ เน้นส่งเสริมแปลงที่มีพื้นที่ติดกันให้มากขึ้นพร้อมระบบแรงจูงใจแบบมีเงื่อนไขที่เหมาะสม เพื่อทำให้การบริหารจัดการง่ายและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ปัจจุบันแปลงใหญ่แต่ละที่ความสำเร็จขึ้นอยู่กับแต่ละกลุ่มไม่มีลักษณะของการทำงานเชิงระบบ ดังนั้นควรหาแนวทางในเชิงระบบเพื่อให้การบริหารจัดการแปลงใหญ่เป็นไปในทิศทางเดียวกันไม่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล

4.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายแผนการผลิตข้าวครบวงจร ใช้แรงจูงใจแบบมีเงื่อนไขให้เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต ต้องพัฒนาวิธีการพยากรณ์อุปสงค์ที่แม่นยำลดอำนาจการผูกขาดตลาดผลผลิตของผู้รับซื้อ

5.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบาย Zoning by Agri-Map ควรหาวิธีการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนทางการเงินที่เพียงพอสำหรับเกษตรกรเพื่อดึงดูดการตัดสินใจปลูกพืชอื่นที่มีความเหมาะสมแทนพืชเดิมที่ปลูก ควรหาแนวทางจูงใจให้เกษตรกรในพื้นที่เดียวกันปลูกพืชชนิดเดียวกันเพื่อรับประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด รัฐบาลควรให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชใหม่ให้เกษตรกรและเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับเกษตรกร

6.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายธนาคารสินค้าเกษตร ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้น บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐยังขาดความรู้ในเรื่องของหลักบริหารจัดการธนาคาร รูปแบบปัจจุบันของธนาคารสินค้าเกษตรไม่ยั่งยืนเนื่องจากภาครัฐเป็นฝ่ายให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตตลอดหากหยุดส่งเสริมเมื่อไหร่โครงการก็จะไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ดังนั้นควรหาแนวทางที่จะให้พื้นที่ดูแลตนเองเมื่อไม่มีความช่วยเหลือของภาครัฐ

7.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบาย GAP/เกษตรอินทรีย์ ควรใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการติดตามและจัดทำมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อลดข้อจำกัดของบุคลากรที่มีไม่มาก และลดขั้นตอนการขอมาตรฐาน และให้ความรู้กับเกษตรกร สร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้บริโภคเพื่อให้ยินดีจ่ายมากขึ้น และเพิ่มความตระหนักรู้ให้กับเกษตรกรถึงความปลอดภัยจากการผลิตและการบริโภค

8.ข้อเสนอแนะสำหรับนโยบายส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ ควรกำหนดรูปแบบให้ยืดหยุ่นในการส่งเสริมเกษตรและการใช้พื้นที่ใช้แปลงควรเพิ่มการการบูรณาการระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้น ควรเน้นคุณภาพของเกษตรกรที่เข้าร่วมและลดการพิจารณาเป้าหมายจำนวนเกษตรกร

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้พิจารณาเฉพาะผลกระทบเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น ยังไม่ได้ทำการประเมินผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผลการศึกษาอาจจะยังไม่สะท้อนมูลค่าผลประโยชน์ที่แท้จริงของบางนโยบาย อาทิ นโยบาย Zoning by Agri-Map รวมถึงมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP และเกษตรอินทรีย์ซึ่งสร้างผลประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านการใช้ทรัพยากรดินที่เหมาะสม และยังก่อให้เกิดการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคจากการผลิตอาหารที่ปลอดภัย นอกจากนั้น การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยภาพรวมซึ่งไม่ได้แยกศึกษาเป็นรายสินค้าเกษตรซึ่งควรทำการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทางจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักประสานงาน "งานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย" สถาบันคลังสมองของชาติ สำหรับทุนสนับสนุนการทำวิจัย

iQNewsClip www.iqnewsclip.com
InfoQuest Limited | 888/178 Ploenchit Rd., 17th FL. Mahatun Plaza Bldg., Lumpini, Patumwan, Bangkok 10330
02-253-5000, 02-651-4700 02-253-5001, 02-651-4701 help@iqnewsclip.com